

ADVANCED GCE UNIT

2483

LATIN

Literature 3 (Commentary and Essay)
CICERO and TACITUS

FRIDAY 22 JUNE 2007

Morning

Time: 1 hour 45 minutes

Additional materials: Answer Booklet (16 pages)

*
C
U
P
/
T
3
8
9
1
6
*

INSTRUCTIONS TO CANDIDATES

- Write your name, Centre number and candidate number in the spaces provided on the answer booklet.
- Write your answers in the separate answer booklet provided.
- Answer **two** questions from Section A and **one** question from Section B.

INFORMATION FOR CANDIDATES

- The number of marks is given in brackets [] at the end of each question or part question.
- Each question is marked out of 40, including 4 marks for quality of written communication.
- Total: 120 marks

ADVICE TO CANDIDATES

- You may, if you wish, answer all questions on the same author.

This document consists of **7** printed pages and **1** blank page.

Answer **two** questions from Section A **and one** question from Section B.

Section A

Answer any **two** questions.

You may, if you wish, answer both questions on the same author.

Group A: Non-Historical Prose Author

1 Answer the questions on the following passage:

nihil enim est tam molle, tam tenerum, tam aut fragile aut flexibile quam voluntas erga nos sensusque civium, qui non modo improbitati irascuntur candidatorum, sed etiam in recte factis saepe fastidiunt. hunc diem igitur campi speratum atque exoptatum sibi proponens Milo cruentis manibus scelus et facinus prae se ferens et confitens ad illa augusta centuriarum auspicia veniebat? quam hoc non credibile in hoc, quam idem in Clodio non dubitandum, cum se ille interfecto Milone regnaturum putaret! quid? quod caput est audaciae, iudices, quis ignorat maximam illecebram esse peccandi impunitatis spem? in utro igitur haec fuit? in Milone, qui etiam nunc reus est facti aut praeclari aut certe necessarii, an in Clodio, qui ita iudicia poenamque contempserat, ut eum nihil delectaret, quod aut per naturam fas esset aut per leges liceret? 5 10

sed quid ego argumentor, quid plura disputo? te, Q. Petili, appello, optimum et fortissimum civem, te, M. Cato, testor. quos mihi divina quaedam sors dedit iudices. vos ex M. Favonio audistis Clodium sibi dixisse, et audistis vivo Clodio, periturum Milonem triduo; post diem tertium gesta res est, quam dixerat. cum ille non dubitavit aperire, quid cogitavit, vos potestis dubitare, quid fecerit? quem ad modum igitur eum dies non fefellit? dixi equidem modo. dictatoris Lanuvini stata sacrificia nosse negotii nihil erat. vidit necesse esse Miloni proficisci Lanuvium illo ipso, quo est profectus, die, itaque antevertit. at quo die? quo, ut ante dixi, fuit insanissima contio ab ipsius mercenario tribuno pl. concitata; quem diem ille, quam contionem, quos clamores, nisi ad cogitatum facinus adproperaret, numquam reliquisset. ergo illi ne causa quidem itineris, etiam causa manendi, Miloni manendi nulla facultas, exeundi non causa solum, sed etiam necessitas fuit. 15 20

Cicero, *Pro Milone* 42–45

- (a) *nihil enim ... auspicia veniebat* (lines 1–5): what points is Cicero making about Milo's candidature here and how does his language reinforce them? [9]
- (b) *quam hoc ... liceret?* (lines 5–11): show how Cicero's language brings out the contrast between Milo and Clodius in these lines. [9]
- (c) *vos ex ... necessitas fuit* (lines 14–23): in what ways is this passage particularly lively and emphatic in its argument? [18]

[Quality of Written Communication: 4]

[Total: 36 + 4 = 40]

Group A: Non-Historical Prose Author

2 Answer the questions on the following passage:

quodsi nondum satis cernitis, cum res ipsa tot tam claris argumentis signisque luceat, pura mente atque integra Milonem nullo scelere imbutum, nullo metu perterritum, nulla conscientia exanimatum Romam revertisse, recordamini, per deos immortales! quae fuerit celeritas reditus eius, qui ingressus in forum ardente curia, quae magnitudo animi, qui vultus, quae oratio. neque vero se populo solum, sed etiam senatui commisit, neque senatui modo, sed etiam publicis praesidiis et armis, neque his tantum, verum etiam eius potestati, cui senatus totam rem publicam, omnem Italiae pubem, cuncta populi Romani arma commiserat; cui numquam se hic profecto tradidisset, nisi causae suae confideret, praesertim omnia audienti, magna metuenti, multa suspicanti, non nulla credenti. magna vis est conscientiae, iudices, et magna in utramque partem, ut neque timeant, qui nihil commiserint, et poenam semper ante oculos versari putent, qui peccarint. neque vero sine ratione certa causa Milonis semper a senatu probata est. videbant sapientissimi homines facti rationem, praesentiam animi, defensionis constantiam. an vero obliti estis, iudices, recenti illo nuntio necis Clodianae non modo inimicorum Milonis sermones et opiniones, sed non nullorum etiam imperitorum? negabant eum Romam esse rediturum. sive enim illud animo irato ac percito fecisset, ut incensus odio trucidaret inimicum, arbitrabantur eum tanti mortem P. Clodi putasse, ut aequo animo patria careret, cum sanguine inimici explesset odium suum; sive etiam illius morte patriam liberare voluisset, non dubitaturum fortem virum, quin, cum suo periculo salutem populo Romano attulisset, cederet aequo animo legibus, secum auferret gloriam sempiternam, vobis haec fruenda relinqueret, quae ipse servasset.

Cicero, *Pro Milone* 61–63

- (a) *quodsi ... credenti* (lines 1–10): show how Cicero uses forceful and persuasive language to develop his argument. [18]
- (b) *neque vero sine ... servasset* (lines 12–22): in what ways does this passage help to make Cicero's defence of Milo especially persuasive? [18]

[Quality of Written Communication: 4]

[Total: 36 + 4 = 40]

Group C: Historians

3 Answer the questions on the following passage:

nec multo post digredientem eum Caesare ac provisu periculi hiberna castra repetentem circumsistunt, rogitantes quo pergeret, ad imperatorem an ad patres, ut illic quoque commodis legionum adversaretur; simul ingruunt, saxa iaciunt. iamque lapidis ictu cruentus et exitii certus adcurso multitudinis quae cum Druso advenerat protectus est.

5

noctem minacem et in scelus erupturam fors lenivit: nam luna claro repente caelo visa languescere. id miles rationis ignarus omen praesentium accepit, suis laboribus defectionem sideris adsimulans, prospereque cessura quae pergerent si fulgor et claritudo deae redderetur. igitur aeris sono, tubarum cornuumque concentu strepere; prout splendidior obscuriorve laetari aut maerere; et postquam ortae nubes offecere visui creditumque conditam tenebris, ut sunt mobiles ad superstitionem percussae semel mentes, sibi aeternum laborem portendi, sua facinora aversari deos lamentantur. utendum inclinatione ea Caesar et quae casus obtulerat in sapientiam vertenda ratus circumiri tentoria iubet; accitur centurio Clemens et si qui alii bonis artibus grati in vulgus. hi vigiliis, stationibus, custodiis portarum se inserunt, spem offerunt, metum intendunt. 'quo usque filium imperatoris obsidebimus? quis certaminum finis? Percennione et Vibuleno sacramentum dicturi sumus? Percennius et Vibulenus stipendia militibus, agros emeritis largientur? denique pro Neronibus et Drusis imperium populi Romani capessent? quin potius, ut novissimi in culpam, ita primi ad paenitentiam sumus? tarda sunt quae in commune expostulantur: privatam gratiam statim mereare, statim recipias.' commotis per haec mentibus et inter se suspectis, tironem a veterano, legionem a legione dissociant. tum redire paulatim amor obsequii: omittunt portas, signa unum in locum principio seditionis congregata suas in sedes referunt.

10

15

20

Tacitus, *Annals* I. 27–8

- (a) *nec multo ... lamentantur* (lines 1–13): how does Tacitus' language emphasise the changing reactions of the soldiers? [18]
- (b) *utendum inclinatione ... referunt* (lines 13–24): show how Tacitus dramatises the reaction of Drusus (referred to as *Caesar* in line 13) and the response of the soldiers. [18]

[Quality of Written Communication: 4]

[Total: 36 + 4 = 40]

Group C: Historians

4 Answer the questions on the following passage:

eo in metu arguere Germanicum omnes quod non ad superiorem exercitum pergeret, ubi obsequia et contra rebelles auxilium: satis superque missione et pecunia et mollibus consultis peccatum. vel si vilis ipsi salus, cur filium parvulum, cur gravidam coniugem inter furentes et omnis humani iuris violatores haberet? illos saltem avo et rei publicae redderet. diu cunctatus aspernantem uxorem, cum se divo Augusto ortam neque degenerem ad pericula testaretur, postremo uterum eius et communem filium multo cum fletu complexus, ut abiret perpulit. incedebat muliebre et miserabile agmen, profuga ducis uxor, parvulum sinu filium gerens, lamentantes circum amicorum coniuges quae simul trahebantur nec minus tristes qui manebant. 5

non florentis Caesaris neque suis in castris, sed velut in urbe victa facies gemitusque ac planctus etiam militum aures oraque advertere: progrediuntur contuberniis. quis ille flebilis sonus? quod tam triste? feminas inlustres, non centurionem ad tutelam, non militem, nihil imperatoriae uxoris aut comitatus soliti: pergere ad Treviros et externae fidei. pudor inde et miseratio et patris Agrippae, Augusti avi memoria, socer Drusus, ipsa insigni fecunditate, praeclara pudicitia; iam infans in castris genitus, in contubernio legionum eductus, quem militari vocabulo Caligulam appellabant, quia plerumque ad concilianda vulgi studia eo tegmine pedum induebatur. sed nihil aeque flexit quam invidia in Treviros: orant obsistunt, rediret maneret, pars Agrippinae occursantes, plurimi ad Germanicum regressi. 10 15

Tacitus, *Annals* I. 40–41

- (a) *eo in metu ... manebant* (lines 1–9): show how the language of these lines conveys the effect of the crisis on Germanicus and his family. [18]
- (b) *non florentis ... regressi* (lines 10–19): how does Tacitus make this passage an effective narrative? [18]

[Quality of Written Communication: 4]

[Total: 36 + 4 = 40]

Section B

Answer **one** question. Each question carries 40 marks.

In answering the essay questions in this Section, candidates are expected to be familiar with the following parts of the text, whether read in Latin or in English:

Cicero, *Pro Milone* 24–32, 34–35, 41–58, 61–63, 72–78, 83–91
Tacitus, *Annals* I. 16–51

- 1 How convincing do you find Cicero's defence of Milo in the *Pro Milone*?

- 2 By what means does Tacitus hold the reader's attention in *Annals* I?

Copyright Acknowledgements:

Q.1 & 2 Cicero, *Pro Milone* 42-45, 61-63 © F H Colson, *Cicero: Pro Milone*, Bristol Classical Press.
Q.3 & 4 Tacitus, *Annals* 1. 27-8, 40-41 © N Miller, *Tacitus: Annals 1*, Bristol Classical Press.
 Texts reproduced by kind permission of Gerald Duckworth & Co. Ltd, www.duckw.com.

Permission to reproduce items where third-party owned material protected by copyright is included has been sought and cleared where possible. Every reasonable effort has been made by the publisher (OCR) to trace copyright holders, but if any items requiring clearance have unwittingly been included, the publisher will be pleased to make amends at the earliest possible opportunity.

OCR is part of the Cambridge Assessment Group. Cambridge Assessment is the brand name of University of Cambridge Local Examinations Syndicate (UCLES), which is itself a department of the University of Cambridge.